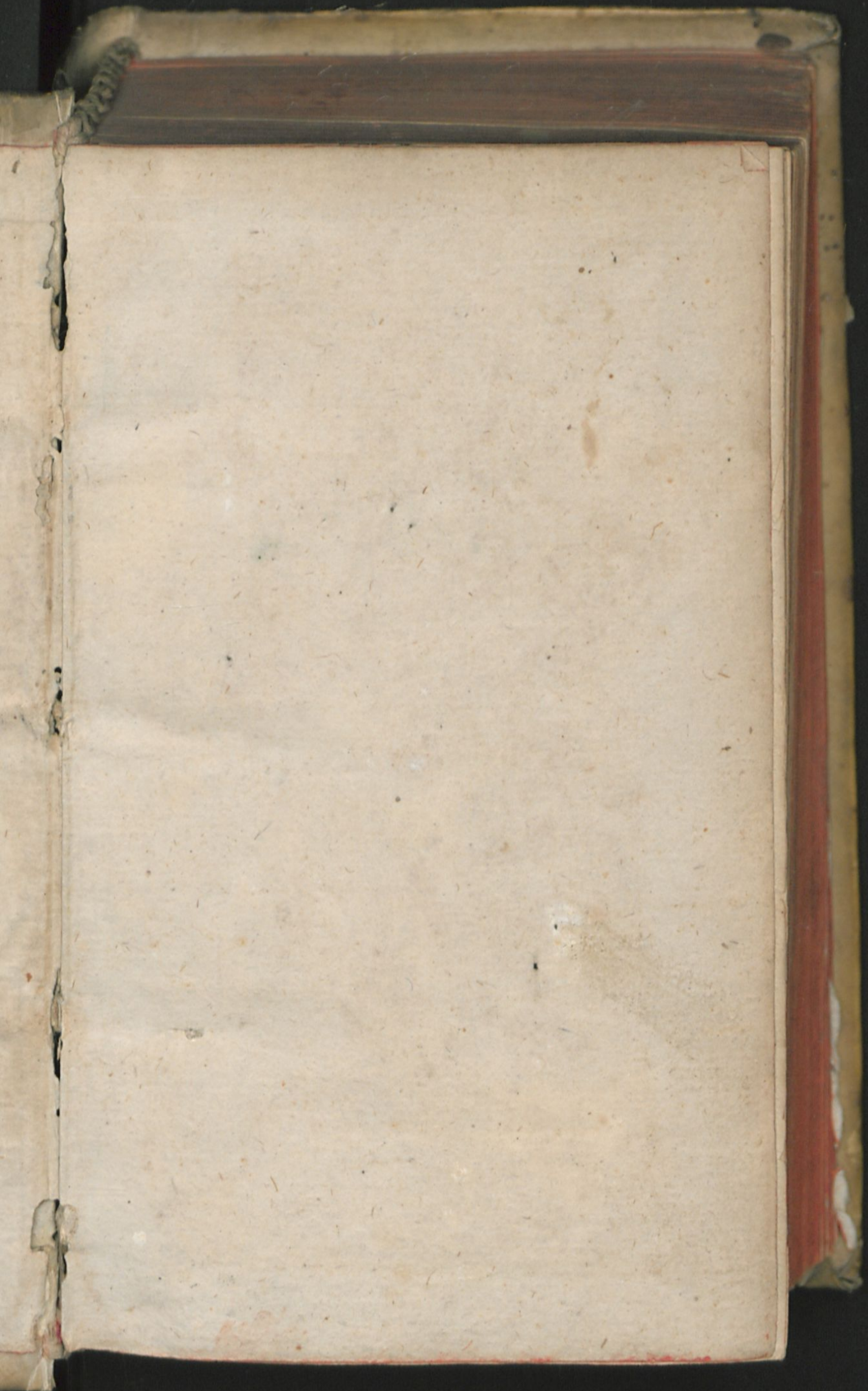

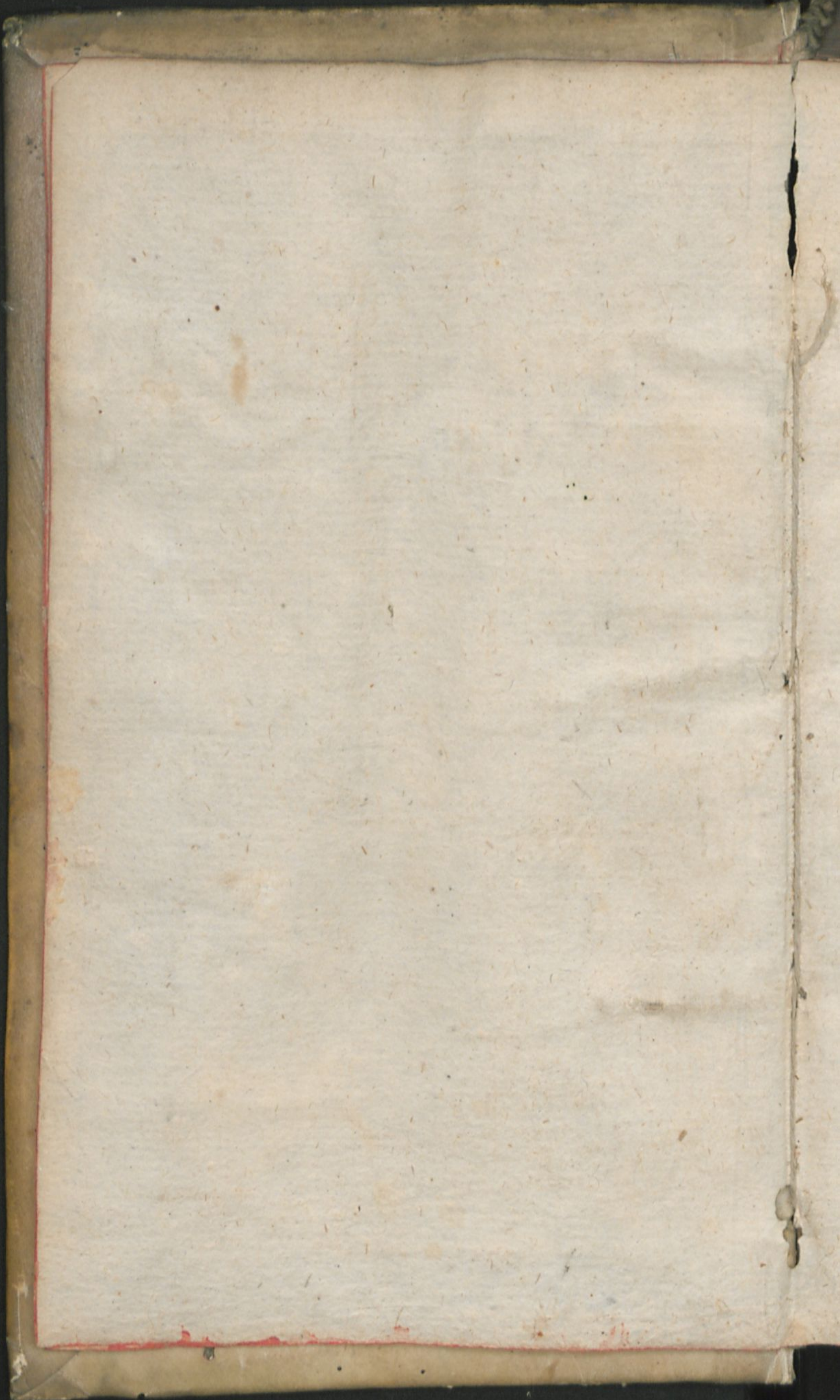
V 2 H 2 G

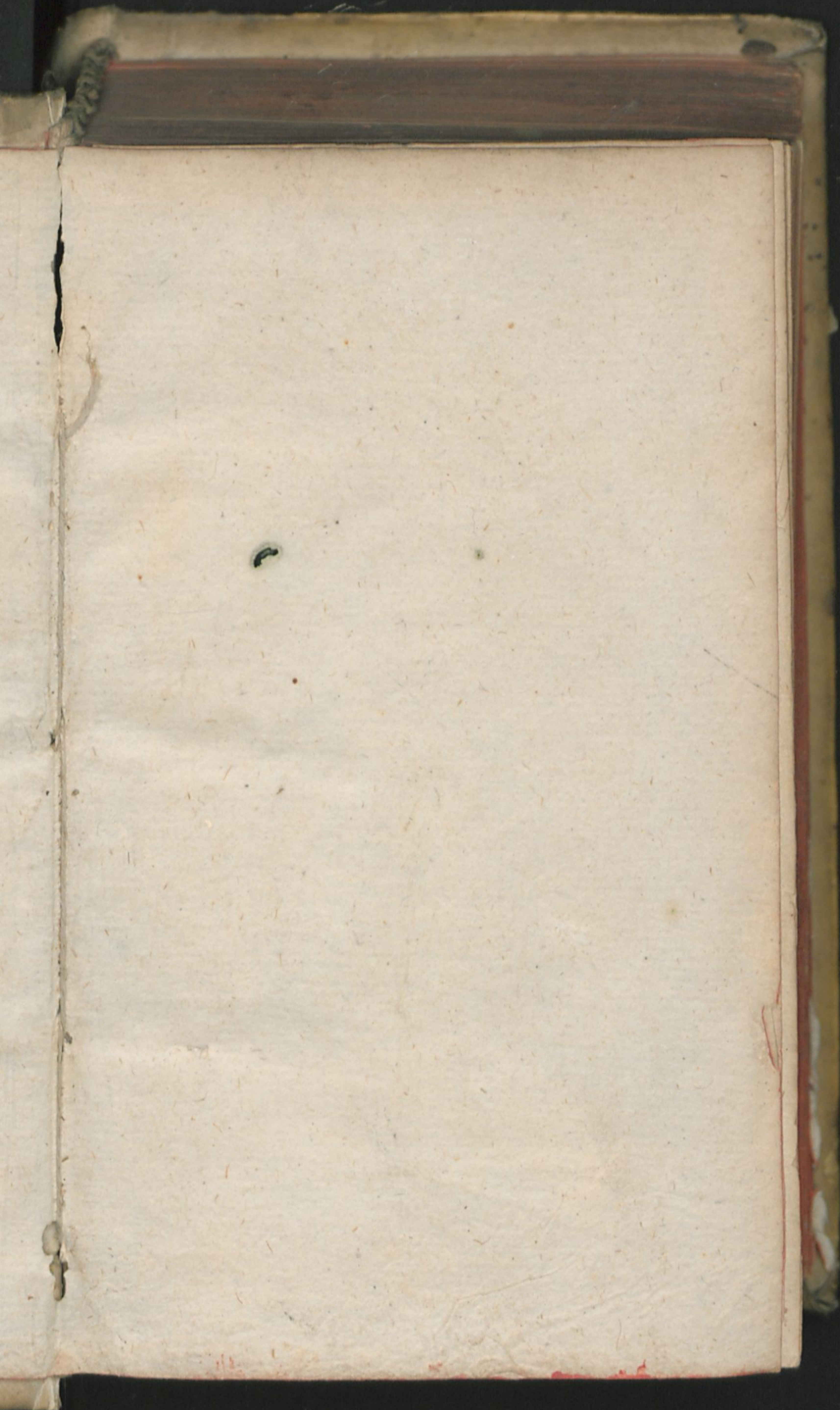

1 6 0 7

Ag 80352

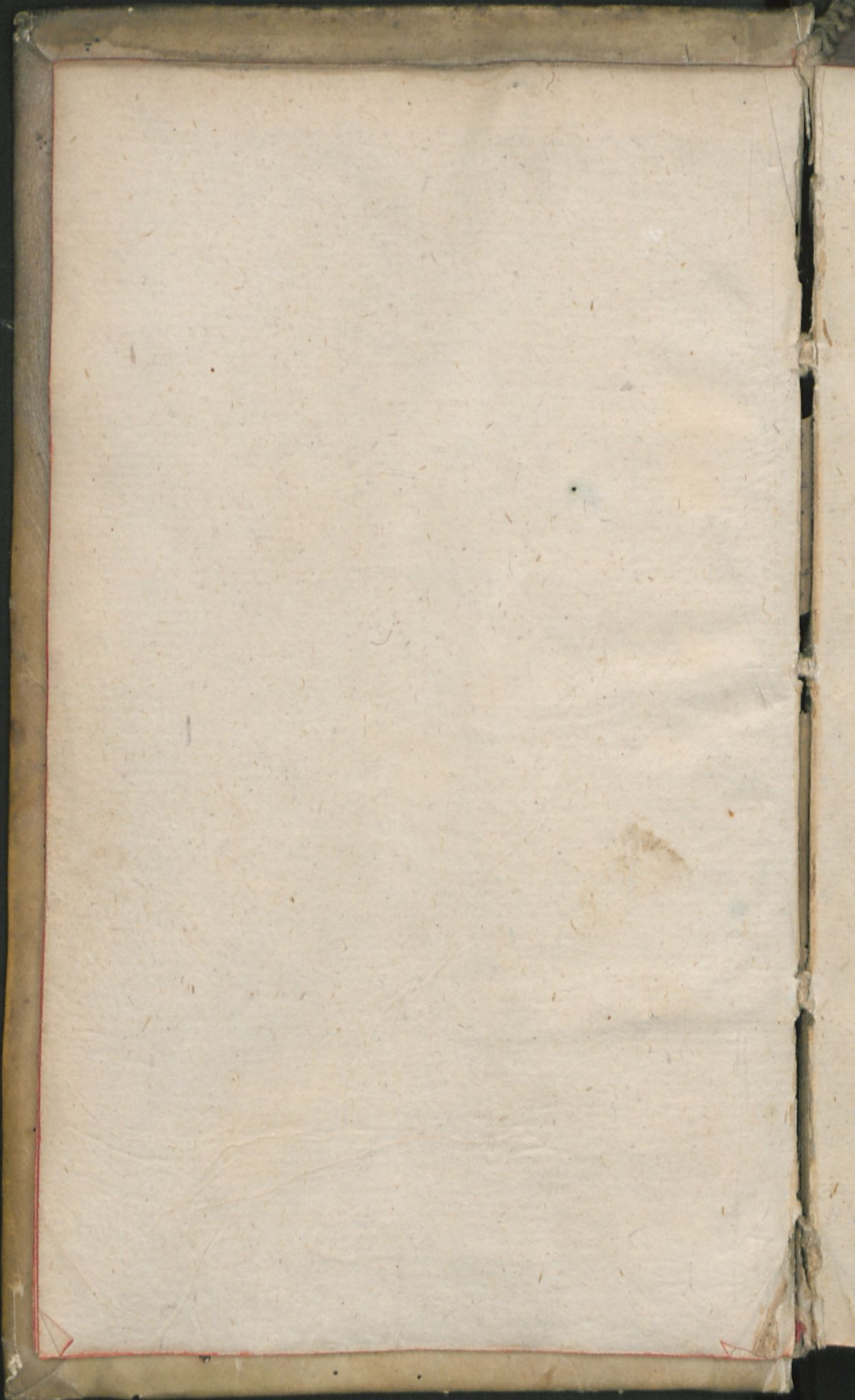

93
Orationes duæ

In quibus disceptatur

DE

VITÆ ACTIVÆ
ET CONTEMPLA-
tivæ præstantia

prior

I. O H A N N I S I D E N I I
Brandenburgensis Marchici pro
vita activa

posterior

M A T T H I A E G V R T L E R I
Novoforensis Silesij pro vita con-
templativa

*Habita Francofurti Marchionum in
Collegio privato*

M. CALEBI TRYGOPHORI,
professoris Logici

Typis Friderici Hartmanni

Bibliopolæ

[Francofurti]
ANNO M. D. XCVII.

CLARISSIMO

& doctissimo viro

D. M. CALEBO TRY,

GOPHORO,

Logices Professori dignissimo

Præceptori suo dilectissimo,

*Hanc oratiunculam strenue loco
offere*

Iohannes Idenius,

*Amplissimo, & Prudentis-
simo viro, pietate, eruditione, &
virtute præstantiss.*

D. FRANCISCO
PFORTNERO,

Inclytæ Reipub. Novoforensis,
Senatori primario,

*Mecanati suo, & ad sacrum baptisma
fideiussori patris loco honorando,
ora: unculam suam consecrat*

Matthias Gürtlerus,

Oratio prima.

Si vereor, juvenes nobilissimi, doctissimi, humanissimi, ne ad audentium projectus ego existimer, qui & eius loci auctoritatem contigerim, in quem nihil nisi perfectum ingenio, elaboratum industria afferendum videtur, & de re quam suscepi neque satis commodè dicere, neque satis graviter disserere, neque satis liberè decernere me posse intelligam, siquidem commoditati ingenium, gravitati aetas, libertati tempora & iudiciorum varietas sunt impedimento: Resicit me tamen ac recreat vestra integritas atque humanitas, qua fretus plus oneris sustuli, quam ferre me posse arbitror: quod si vos aliqua ex parte allevabitis, & veniam mihi à vobis tribui concedique ego sentiam: perficiam profectò ut non modò vitam, quæ in actionibus consistit contemplationi longè excellere, sed eam ipsam inanè mentis agitationem

¶ 2

quæ

quam praeclarorum operum umbram me-
ritò appellamus, virorum praestantissi-
morum sententijs ex hominum societate
tampridem esse explosam deprehendatis.
Nam cum omnis humana vita felicitas in
prudencia, quae ex actionibus proficisci-
tur, posita sit, in eaq; nobilissimi philoso-
phi, longe q; principes & quidem homines
severi & graves, ad claritatem amplitu-
dinemq; ad Rempub. deniq; & ad ma-
gnas res gerendas, se accommodaverint:
quam laudem atq; commendationem hac
vita mereatur, ab omnibus ut facile conij-
ctio, liquidò conspicitur. Itaq; non est quod
haec gloria ingenium requirat, aut oratoris
eloquentiam magnoperè desideret. Nihil
enim in tota rerum natura existit quod
non ad amplissimas res obeundas clarita-
temq; actionum excusetur: ut non imme-
ritò in Epicurum invebatur Cicero, qui
Deos omni procuratione atq; actione pri-
vat. Deus, inquit, est qui viget, qui sentit,
qui meminit, qui providet, qui tam regit
& moderatur id corpus cui est propositus,
quam hunc mundum princeps ille intue-
tur.

tar. Quod autem de hoc, idem de rebus
divinis omnibus licet affirmare: cum
Theologia speculativa sine practica, non sit
vera, sed tantum hypocrita, ut non minus
verè quam eleganter pronuntiat Ambros
sius. Quin & eam ipsam partem animi
qua sensum habet, non esse ab actione cor
poris seungendam, eruditè idem asserit
Tullius: quod cognitio contemplatioq; na
tura manca quodammodo atq; inchoata sit,
si nulla actio rerum consequatur. Quod ut
planius exponam, altius paulò repetam ne
cesse est: enimverò circumspectis rebus
omnibus vita activa mihi videtur mater
atque nutrix virtutum omnium, quod sine
illa, neque temperantem neque prudent
tem neq; fortem ullum quisquam viderit,
qua sola mediocritatem illam servat, quæ
est inter nimium & parum, sola altissimis
defixa radicibus nulla unquam vi labefa
ctari potest: qua cum adest nescio quid di
vinum existere in rebus hominum solet.
Exuscitat enim hominum animas, & ma
iores ad res gerendas facit: actum deo
rum virtus ius suam obtinet, cum non est

A 3 quies

quiesca: quandoquidem, ut cum oratore
loquar, optimi cuiusque animum noctes &
dies gloria stimulis concitat atque admo-
net, non cum vita tempore esse dimittenda
commemorationem nominis no-
stri, sed cum omni posteritate adquan-
dam: in ea autem persequenda omnes
cruciatu corporis, omnia pericula mortis
atque laborum parvi esse ducenda. Unde
videmus excellenti ingenio homines, in
quot & quantas temporum dimicationes,
atque in quotidianos rerum impetus se
conijciant, ut industria obsequantur sti-
mulis, & naturam ad praeclaras actiones
vocantem audiant. Quam multos vide-
mus fulgere in aulis, qui regendi impe-
rii curis vigilisque anguntur? quam mul-
tos volitare in foro? quos stare ad curia-
am & quos in senatum venire & quam
multos acerrimis audimus praeliis exerce-
ri, ut saepenumero de vita ipsa dimicent &
quam multos venalitios, maria transvo-
lare comperimus, qui in vita periculis
quotidie versantur & quam multos dome-
sticis laboribus frangi & defatigari cer-
nimus &

nimus? nulla omnino vitæ pars neq; pu-
blicis, neq; privatis, neq; forensibus, neque
domesticis in reb. carere actionib. potest:
sine quib. si quis vel secū prestare magnū
aliquid, vel contrahere cum altero cogi-
tet, amens sit. Neq; verò hoc dissimulan-
dum est, quod obscurari non potest, sed
præ nobis ferendum, trahimur omnes stu-
dio negotiorum, & ij ipsi philosphi in
istis libellis, quos de laudibus vitæ contem-
platricis scribunt, & in eo ipso in quo cogi-
tationes et speculationes suas exercent,
non sine gravissimis laboribus prestare
id potuerunt: unde meritò ille exclam-
mat: Non in otio sed in maximo negotio
vivimus. Et ut maximè scripta quedam
admiranda huiusmodi viri post se reli-
querint, iam pridem tamen magna eo-
rum pars refrixit, quippe qua subtilitati-
bus ac spinis referta, parum apta essent
humanis usibus. Nam si homines o-
tium à negotio avocaret, si voluptas
abstraheret, si somnus retardaret: quis
ad sacras res obeundas, quis ad festos

A 4 dies

dies Deorum celebrandos accederet? quis
urbes, quis imperia ex belli faucibus penè
eriperet atque conservaret? quis cal-
umnias, quis cades componeret? Quam
multas nobis imagines non solum ad in-
tuendum verum ad imitandum for-
tissimorum virorum facta expressas, au-
tores Graeci & Latini reliquerunt, quos
in administranda Repub. nobis propone-
remus, animum ad ipsorum exempla con-
formaremus. Ex hoc est numero, quem
antiquitas nobis suppeditat excellentis-
simum hominem Cato ille senex, qui
profectò industria sua cum iam sextum
& octogesimum annum ageret, omnia
membra corporis salva continuit, & ac-
tionibus suis effecit, ut neq; memoriam
ex parte aliqua tardiozem, nec infir-
mitatem lateris paulò concussam, nec os
denique hesitatione impeditum ani-
ma adverterit. Ex hoc numero est,
divinus orator Demosthenes, qui con-
tra rerum naturam praeliatus victor es-
vasit, dum malignitatem eius pertina-
cissimo animi robore superavit, atque ita
alte.

alterum Demosthenem mater, alterum
industria procreavit. Ex horum nume-
ro est fortissimus Annibal, cui pluri-
mum animi ad pericula capeffenda,
plurimum consilij inter ipsa pericula ea-
rat, cuius nullo labore aut corpus fatiga-
ri, aut animus vinci poterat, qui profes-
to si laboribus suis & industria tantum
nature habitum non comparasset, tot he-
roica facinora nunquam perpetrasset.
Quod si ex hac vita hic fructus tantum
peteretur: tamen ut opinor eam utilis-
simam, praestantissimamq; iudicaretis. Si
quis enim maiorem vitæ commoditatem
putat ex speculationibus percipi, quam
ex actionibus vehementer errat: pro-
pterea quod studia hæc ab omnibus planè
gentibus exercentur: contemplatio verò
suis finibus exiguis sanè & per angustis
continetur. Tum ipsi, qui tranquil-
litatem ut aiunt expetentes, à negocijs
publicis se removerunt, ad otiumq; pro-
fugerunt, quoniam nec populi nec prin-
cipum mores ferre poterunt, & latebris
se penitus abdiderunt, quid inquam effi-

A 5 ciant

ciunt? Quando vitam humanis actio-
nibus eripiunt, & fuga quasi solitudiniq;
se mandant, (ad quam amentiam illos non
natura peperit, sed voluntas exercuit.)
qua letitia perfruuntur? quibus gau-
dijs exultant? quando neq; audiunt vi-
rum bonum quenquam, neq; vident. Non
enim in campum, non in forum, non in cu-
riam, vix deniq; extra domesticos limi-
tes expatiantur: Industria subsidia atq;
instrumenta virtutis in inani illa con-
templatione consumunt. Etsi autem pos-
pulum subterfugisse videantur: tamen
domesticum illis bellum manet, intus in-
sidia sunt, intus inclusum periculum est,
intus est hostis, quando modò cum luxu-
ria, modò cum scelere concertant. Sed
horum hominum species honestissima vi-
detur, divini enim nominantur & di-
vini vesci epulis dicuntur: cum re ipsa
non nisi voluptuaria, delicata, mollis sit,
vigilijs sudoribus & gravioris operis ac-
muneris functionibus inimica. At enim
plurimum studij in res abditas atq; dif-
ficiles conferunt, & quidem posthabitis
terrenis

terrenis cæli scrutantur plagas. Ridiculus est ea quæ habemus non exercere, querere ea quæ habere non possumus: & ea quæ depravari multis modis possunt desiderare, industriam autem quam virtutis indagatricem cognovimus, & certas vivendi vias repudiare. Ut enim inepti sunt qui in statuis dijudicandis, unum aliquod membrum, unam lineam intuentur, cetera oculis prætereunt: ita in hoc vitæ curriculo exigui consilii videntur, qui unam aliquam eius partem tantum sequuntur, in eam quæ potissima est nunquam descendunt. Et ut Apelles quondam Veneris caput & summam pectoris politissimæ arte perfecit, reliquam partem corporis inchoatam reliquit, ita hi homines vestibulum vitæ, quod in contemplatione consistit, tantum elaborant, reliquam corporis partem, quæ studia industriamq; complectitur, imperfectam ac rudem relinquunt. Hanc ego non despiciam, non detester, non omni ratione reiciendam putem? Sed celebratur si diis placet, præclara
alla

illa Platonis sententia, beatas tum de-
mum fore Respublicas, si aut imperent
philosophi, aut imperatores philosophia
am exequantur. Immo verò, si consules
historicos reperies nihil perniciosius ni-
hil pestilentius principi, hominumq; sa-
luti & imperio posse contingere, quam
ipso istos philosophos, ipsasq; contem-
plandi scientias. Cui rei satis opinor
faciunt fidem, isti Catones, quorum alter
insanis dilationibus Reipublica tranquil-
litatem vexavit, alter libertatem po-
puli Romani dum ex specula sua iudica-
vit, eamq; nimium sapienter vindicavit,
penitus subvertit. Adde his Brutos,
Cassios, Gracchos, qui dum nubes, &
Ideas contemplantur, dum pulicis pedes
metiuntur, dum culicum voces admiran-
tur, quae ad communem vitae consuetudi-
nem attinent, non didicerunt: Quid
igitur est, quod hasce contemplationes
tantis praconijs evehat, cum pleraq; sint
ad omnem vitae usum inutiles. Quod
vel Socrates ipse unus Apollinis oraculo
sapiens iudicatus, nos edocet, qui aliquan-
do

do conatus aliquid publicè agere, summo
cum omnium risu discessit. Sed adest
praeptori de capite periclitanti disci-
pulus Plato, egregius scilicet patronus
nescio enim quo turba strepitu offensus
vix dimidiatam pronunciare periodum
potuit. Isocrates propter ingenij timidi-
tatem ne hiscere quidem est ausus. Quid
isti facient, cum ferro res geritur, qui
tum metu examinantur, cum nudis ver-
bis decertandum. Sed utcumq; ferens
dum hoc fu erat, si tantum ad publica
munera forent idonei: iam ὄνοι πρὸς λόγων
Ad convivium adhibe sapientem: aut
tristi silentio aut molestis questiunculis id
obturbabit. Ad chorum advoca: came-
lum saltare dices: ad publicos ludos tra-
he, è theatro migrare cogetur sapiens
ille Cato, quandoquidem supercilium po-
nere non potest, usque adeo neque sibi ne-
que patriæ neque suis usquam usui, aut e-
molumento esse possunt. Qua quidem
ex re odium quoq; consequantur necesse
est: nimirum ob tantam vitæ inertiam
atque ignaviam. Quæ cum ita sint,
juvenes

iuvenes nobilissimi, adolescentes iucunda
dissimi, nos illam inanem contemplatio-
nem quam neq; societas delectat, neq; dia-
es intuetur, studio atq; industria praefer-
remus? Hoc verò quis ferre possit inertes
homines fortissimis viris praeferri, in ex-
ercitatos prudentissimis, dormientes via-
gilantibus. Cum praesertim, velint nolint,
hoc mihi largiantur necesse est, Theoriae
patroni, in vita civili non habere locum
contemplationem, quae consistit in cogni-
tione veri, cum vita civilis spectet e-
iusmodi virtutes à quibus homines deno-
minantur boni, non à quibus veri: nec
ulla res consideratione tam digna sit, cui-
us non tractatio postponenda sit officii
iusticiae, & abiicienda, si periculum
discrimenq; patriae, parentum, amicorum
subitò allatum possit averti, nisi fortè
sceleris damnari quis à Ciceroe malit.
Quando igitur & ipse Aristoteles veri-
tate convictus politicam architectricem
ac Dominam facit scientiarum omnium?
& optimo quisq; splendidissimoq; ingenio
longe illam vitam huic anteponit: ve-
strum

strum quoque est iuvenes lectissimi, otiosum illud & odiosum vitæ genus fugere: se qui id magis est, secundum naturam, quæ iubet pro omnibus gentibus conservandis, aut iuvandis maximos labores molestiasque suscipere, ac primas tribuit ei, qui quamplurimis utilis est, vel si fieri possit cunctis, ut Naso vult: Totique salutifer orbi.

D I X I.

Oratio secunda PRO VITA CON- templativa.

Divine clarè ac sapienter, vir
clarissime, praeceptor u-
nicè colende, iuvenes ge-
nere, doctrina, & hone-
sti observantia nobiles,
praclarè inquam, ac sa-
pienter Philosophus ait: Interiectum quo-
dammodo, & inter mediū esse hominum
genus inter animantia ratione omni de-
stituta: & inter purissimas illas mētes ab
omni corporis societate secretas. Vt .n. illa
carent adminiculis omnibus quibus natu-
ram ad sui Creatoris similitudinem ex-
tollant: Sic ex his, cum in se sint perfe-
ctissimæ, sine rei alterius interventu, di-
vina quaedam relucet imago. Hominis
verò ea est conditio, ut in his quidem ter-
ris sit constitutus: emulando autem vi-
tam divinam, in caelum evolare possit,
ut per varios gradus magis & minus
sublimes

sublimes variis quasi pennis decarren-
dis gradibus correspondentibus instru-
ctus, Deo similimus illic reddatur. Et si
enim natus, ut corpore, sic quoque animo
nascatur homo; naturali tamen propen-
sione diuinitus ornatus est ad captien-
das istas pennas, quae nihil aliud sunt,
quam virtutes; quae quo fuerint emi-
nentiores, eò ad sublimiora nos ducunt,
diuinamque naturam nos participes faciunt.
Ita enim naturam comparatum est, ut
virtutes per varios gradus ad primum
principium ascendant, nosque secum ele-
uent: nec requiescant quousque cum soci-
etate diuinarum mentium nos coniunxe-
rint. Causam forte desideratis? in
promptu est. Nam cum Deus T. O. M.
omnium virtutum sit unicus author: ad
ipsum tanquam parentem suum tenden-
tes, ut in eo requiescant, cui omnem su-
am perfectionem acceptam ferunt, ho-
minem simul eleuant, ac in domicilium
caeleste collocant. Ista autem virtutes
cum non sint eiusdem generis, sed alia
aliis eminentiores: per certos quasi
B gradus

gradus distinguuntur; qui quo sunt subli-
miores, cō magis hominem attollunt,
atq; cum natura diuina copulant. Pri-
mus autem gradus naturalis nomine
venit, ac reddit homines formosos &
sanos. Cui licet non multum ponderis
insit in euehenda nostra natura, eaq;
supra res humanas collocanda; ut potē
qui non solum nobis ex parte cum brutis
communis est, verum etiam improbis vi-
ris sepē contingit: necessarius tamen
est ad sternendam viam relinquens, quo-
rum beneficio ex his terris migrantes
in cœlestium societatem recipimur. Se-
cundas sibi vendicat moralis: qui viros
probos ciues & principes reddit. Quem
ascendendo accipit proxime rationalis
per sapientiam non obscuram Dei simi-
litudinem in nobis exprimens. Sublimis
us nos tollit heroicus. Vltimam autem
perfectionem largitur nobis, qui diuinus
dici meretur, que mortalitatem nostram
quo ad illa patitur, diuine nature arētis-
sima colligatio deuincit. Hunc verò non
ne multis parasangis superiorem moral-
egradu statuemus? negauit qui modò
dixit

dixit : affirmabo ego : infregit ille : ego
contendam acerrimè : enervavit ille ;
firmisimis ego tuebor machinis, Laconis
ca quidem breuitate ; Vtinam verò Pe-
ricula suavitate. Quod si igitur obis
vel ^{duo} ^{quibus} ^{equi} ^{uocantur} Lucianam à me ex-
pectatis ; agite vel iam tacuero : multo
enim plura expectatis, quam ut vestra
expectationi eventus respondere possit :
Sin autem qualescunq; uocum & doctri-
nae cupedias esuritis, epulis queso pasci-
mini quas attentis uestris & audis ap-
parari auribus : atq; ita iisdem pascimi-
ni, ut & dicendi molestia, & contem-
dendi cum diuersa opinione labor, &
uestri intuitus horror, aura iterum les-
nitatis & facilitatis uestra adiuuetur.
Tantum abest Auditores lectissimi ut
virtutes mentis umbram praeclarorum
operum asserere, vel omnis eas laudis
priuare ausim : ut, si eas lumen ciuita-
tum summum, si non eas à quibus laus
promanet, sed quae ipsa laus sint uocis
tarem, nescio num nominum amplitu-
tudo uirtutum mentis amplitudinae
ui & dignitati aliqua ex parte

satisfacere vel possit vel debeat. Si enim ad mentis opera omnia rectè facta remanent dirigunt suum, quod ne mentis quidem impositum, sensuum iudicio convictus facile negauerit: non potest non firmissime stare, utroque etiam virtutes actiuas virtutibus mentis contemplatiuis cessuras: tantum abest, ut umbram eas rectè factorum quispiam somniet. Prodi Appelles; de te pronunciauit, extra omnem ingenii aleam positus Cicero, nullum pictorem esse inventum qui Veneris eam partem quam tu inchoatam reliquisses (eò quod oris pulchritudo reliqui corporis imitandi spem auferret) absolueret. Tuane igitur vivis depicta coloribus Venus praeclarum erat opus & laudabile? certè laudabile. At itane laudabile, ut pulchritudine operis, mentis euanesceret virtus? Si illi tibi optime agere videntur, qui nulla cum intelligentia & sapientia agunt, id affirmabitur: Si vero, qui ita ad
intelo

intelligentia stateram facta sua reuo-
cant, ut aurifabri ad lydium lapidem
auri explorant bonitatem, optimè age-
re videntur: manifestum est, audito-
res, tantò minus mihi de mea fulcien-
da sententia laborandum, quantò id
cuiq; vestrum est, quod volo, planius.
Hominem sapientes eò olim pratule-
runt bruto, quod in illo esset intelle-
ctus, quo bruta destituerentur: quod si
virtutes actiuae, praè contemplatiuis,
quae intellectus propriè sunt, cupiam
fortè arripent; quaso me intrepidè di-
cere patiatur, aut hominem eum non
esse hominem, qui ea quae hominis pro-
priè sunt in densissimo atq; latissimo
ipsis nimirum etiam brutis conuenien-
te actionum vepreto, recondita gerit:
aut potestatem mihi faciat vanitatis
arguendi homines sapientissimos, qui
ne quidem hominis & bruti analogiam
admisserunt ullam, ne dum ut paria ea
esse permittere cupiam potuerint. V-
nica periodo complectar omnia, si vir-

antes actius majestatis sua fascies &
vexilla virtutibus mentis subministra-
re & submittere negatis, araneum ego
textori etiam solertissimo pretulero,
Lyncem optico oculatissimo, Sirenes Mus-
sico suavisimo: atq; ut breuiter dicam:
tantò aberunt à brutis homines etiam
solertissimi longius, quantò se audentia
us ab ysdem vinci pleno ore clamant ac
testantur omnes. Sed veluti ij, qui toti
in rerum mathematicarum cura ac stu-
dio versantur, contentiosos homines ad
suas àncunt ἀποδείξεις, ut ijs rebus quibus
mens subscribere noluit oculi tandem
subscribant: Ita nos hominem, qui ho-
minem propè non hominem, sed bruto
quouis inferiorem facit, ad hominem
tandem ducere conabimur, & quàm
poterimus sagacissimè odorabimur, an
intellectum animi primam & optimam
potentiam esse concedat. Si concedit,
omnes iam amputat & decidit contra-
dictionum fibras, & id ipsum concedit
quod volumus: Sin minus: aut quaso
conuellat axioma Platonicum, adiun-
ctam esse intellectui voluntatem tan-
quam

quam satellitem domesticum, qui ratio-
ni obtemperet: aut intellectum à vol-
luntate non voluntatem ab intellectu
regi paulò forte absurdus asserat. Ita
enim & ad priora relabatur, adhuc sci-
licet bruta præstare hominibus: & mi-
rum fuerit si non manes & cineres sa-
pientissimorum hominum absurdã hanc
compescant sententiam. Cælum enim
fortè suos intueri antagonistas iussè-
rint, contemplari iusserint, primum &
nobilissimum ens contemplari iusserint:
contemplari inquam, quomodo & non ocu-
lis sed cogitatione, non cogitatione qua-
licunq;, sed qua argutis rerum cogitare
darum Phaleris sit redimita. Vnde illa
argutarum contemplationum Phalera
quibus Deum ceu coram visibilibus præ-
sentem intuentur & aut virtutum men-
tis id sit beneficio: aut statuere omnino
oportet, in intellectu virtutibus volun-
tatem quoq; versari posse. Quod si igi-
tur à mentis virtutibus dependet Kro-
bium salus: Si mente omnia recte facta
veluti trutina examinantur: Si homines

virtutibus mentis à brutis maximè
differunt: Si deniq; non solum primas
sibi vendicant inter potentias animæ,
verum sola hæ nobilissimam & primum
ens Deum Opt. Maxi. cogitationum
ecce apprehendunt: tantò me minutio-
rem decebit proferre probationum
farraginem, quantò hæc minus morum
virtutibus convenire posse omnes fa-
tentur. Urbem enim actionibus bonis
fulciri arbitramini? eatenus id verum
est, quatenus à virtutibus mentis illas
virtutes promanasse constat. Actio-
bus bonis hominem à brutis differre
statuitis? nunquam mediufidius tan-
ta materie commeditate, operis facili-
tate, rei fabrefactæ subtilitate, aqua-
bunt hominum opera brutorum etiam
vilissimorum structuras artificiosissi-
mas. Ite igitur ô vere Phrygia (neq;
enim Phryges) ite per alta Dyndima,
ubi assuetis biforem dat tibia cantum:
ite, inquam, & quàm agilia ad choreas
vobis sint membra mulierculis ostendite:

dite: in conuiujs lingua volubili ac
dicacula frenum laxate: actionibus le-
uissimis vos praebeate spectatores atten-
tissimos; doctores hac in re ductoresq;
habebitis meretriculas, scurras & fes-
cem istam populi, quae voluptate inani
vnicè delectatur: graviores medita-
tiones ac res serias iis relinquite, quos
ad maiora DEVS ac natura sinxerunt.
At primas sibi vendicant actiones; Se-
cundas cogitationes: & virtutibus
morum non mentis DEVS apprehen-
ditur. illud facile concessero, modò nau-
tam à nauì, non contra nauem à nauita
regi paulò fortè liberius asseratur. Hoc
verò nunquam dederò, ut ea quae men-
ti competunt, moribus, quae sagacitati,
inertia, quae suauissimo rerum iucun-
darum myrothecio, caco illi cacarum
actionum plausiro, quae tandem, ut ita
dicam, ipsi diuinitati, vilissimis actio-
nibus attribuantur. Adhuc igitur ve-
rè exclamasti diuine Plato, eas saltem
beatas Respub. fore quas vel mente sa-
pientes

piantes regerent, vel qui regerent, ea
vane suum studium in doctrina ac sapi-
entia collocassent. Quid? quod mentis
perfecta illa soboles contemplatio absq[ue]
subsidio rerum caducarum quae sua sunt
perficit: actio verò, quae ex impotentia
ortum duxit, sicut perturbationibus lon-
gè plurimis obnoxia est; ita, ut officiū
suum peragat, modò his modò illis india-
get? Subtrahere liberali pecuniam, libera-
lis esse non poterit: adime viro prudenti
ac iusto magistratum, clientelas, opes &
omnis prudentia ac iusticia peribit glor-
ria. Mentem concede contemplatori &
omnia concesseris, nec vlla operandi de-
erit occasio: Sed seipso contentus imi-
tabitur sacrosanctum Numen, quod quis-
dem secundum virtutes morales agere
dici non debet, semper autem seipsum,
& in se omnia contemplatur: ut non
immeritò Seneca tantum inter duas il-
las Philosophia partes interesse dixerit,
quantum inter Deum & hominem. Itaq[ue]
etiam negotiosi illi practici saepè defa-
tigant

ziganur: theoreticos verò nulla unquam
rerum suarum capit satietas, sed quo co-
gitatione provehantur altius, cò per-
gunt alacrius & vehementius. Vultis
probern? Si Sapiencia mentis nihil aliud
est quam radius diuini numinis huma-
na menti communicatus, ecce ipsissima
mibi applaudit veritas: Si non vnus
tantum Philosophi sed tot ferè eorun-
dem calculis quot in hoc mundo sunt ho-
mines rectè sentientes approbatum est,
in vita theorica non desides nos & otio-
sos esse debere, sed virtutibus mentis
conspicuos alios nobis consilio & sapien-
tia, alios arte scientia & intelligentia
iuuandos esse: Ecce assentitur mihi ho-
minum rectè iudicantium hac in parte
vnanimitas: Si & diuinos nos reddunt
virtutes mentis, & à sapientibus nobis
tanoperè commendate sunt, maior est
vita contemplatiua utilitas, maior di-
gnitas, maior suauitas quàm vt eandè
ratione vel vnica euenire me porro
oporteat. Itaq; vt priora duo in
postea

posterum tegam silentio; suavitatem
vitae contemplatiuae vel vnus satis su-
perq; attestatur Syracusanus Archime-
des, caelestium orbium non perscrutator
tantum sed etiam imitator acerr-
mus. Is enim earum rerum quas natura
fert pra ea quam capiebat è studiis ob-
lectatione non solum memor non erat
sed in illa ipsa Syracusanae Urbis direc-
ptione ita studio defixus erat, vt prius
hostilis gladij cuspidem corpore excepe-
rit, quam Urbem in hostium potestatem
deuenisse sentiret. O rem omnium se-
culorum admiratione dignissimam! Di-
vipiebatur Vrbs ea tempestate omnium
opulentissima, effusi per vias milites,
vt in quemq; inciderant, sine vlllo sexus,
aetatis, ordinis, discrimine obuios con-
trucidabant: Vndiq; gladiatorum fulgur
praestringebat oculos, vndiq; armorum
sonitus, vndiq; cadentium tectorum
fragor audiebatur, puerorum eiulatis
bus, mulierum lamentis, morientium
gemitibus, militum clamoribus, priuac

ta

ta publicaq; omnia circumsonabant:
Ipsa Vrbs penè dimota & conuulsa se-
dibus suorum ciuium in cade & sangui-
ne natabat: cum vnus hominis mens
in media ciuitate ciuitatis ipsius casum
ac ruinam non sentiret. Nisi igitur ins-
credibilis quedam cogitationum esset
suauitas, ineffabilis contemplationum
grauitas, diuina vitæ contemplatiua
dignitas: nunquam eam crediderim
solertissimorum hominum tantoperè tra-
tuisse oculos, demulsisse animum, pa-
nisse mentem. Nihil de Gracis dicam,
quibus quid profuisset cubi & quadran-
guli discretio, cum Dæmona illum Del-
phicum de malorum consultarent peri-
odo vel vnus ille Plato abundè nouit:
hoc saltem dixerò si virtutes contem-
platiuas virtutibus moralibus prapo-
nendas vobis existimaueritis, prala-
tum à vobis iri lucem umbra, hominem
bruto, rectorem rei gerenda, delecta-
tionem molestis, utilitatem in commo-
dis. Reliquum est vt cum ijs, quæ Ari-
stotelis

Stoelis ac Tully armis munita, & con-
tra nos emissa sunt, congregiamur;
quæ tamen adeo robusta non sunt, ut
non veritate conspecta vel concidant,
vel etiam pro nobis ipsa decertent. Po-
liticam Philosophus constituit dominam
scientiarum omnium: & Prudentiæ bo-
na disponenda, mala eradicanda com-
mittit. Audio: & ut maximè prudens
triam hic ad civiles actiones ablegare
possim, quo sua se iactet in aula: dabo
tamen ipsi hac vice imperium uniuers-
sum; Sed ita dabo, ut, quemadmodum
Ciuitas eligit consulem, penes quem sit
rerum summa, sic ipsa eligat Sapienti-
am, ad eamq; omnia dirigat, & consi-
deret quenam illi sint necessaria, quis
dignitatis gradus ei conueniat; atq;
adeo pro sapientia imperet, sicut præfe-
ctus pro domino: nec minus tamen hu-
ius tanquam regine, legitima ratione
electa, imperio obtemperet, quam con-
suli suo ciuitas. At scelestus sit, Cic-
ero, si quis non contemplatione posthabita
ta peo

ea periclitanti patria succurrat. Quasi
vero hic de necessitate, non de dignitate
sit contentio. Necessarii magis sunt
homini fructus: at planta quae fructum
sustinet, eminentior. Debetur certum
tempus cibo ac potui: at quis est ille tam
demens, qui inde colligat edendi ac bi-
bendi actum contemplatione esse pra-
stantiorem? Quid igitur obstat, quo-
minus cum Marsilio contemplatio-
nem ita praferamus actioni ut oculum
manibus cruris pedibus, rationem sensibus,
animam corpori, aeternitatem
tempori. Longiorem orationem causa
fortasse postulat: vestra vero attentio,
meus decor, ne vel ere Dodoneo videar
loquacior, vel verba haec in ore, non in
pectore nasci videantur, breviorem.

Quare cum utilius arbitrer vos ipsos
haec perpendere, quam me aut quenquam
hac de re verba facere, finem iam faci-
ciam; Si vos prius admonuero, tamen
toto vos fore beatiores si virtutes
contemplativas activis praetuleris-
tis, quanto haec ab illis distant longi-

us: imò verò (ut tandem aliquando
scientiæ amicissima, verbis nostris di-
stracta, denuo coniungantur) tum de-
num vos optimam & nobilissimam
vitam acturos, si sapientiam quidem
dignitate anteponatis prudentiæ, sed
utramq; tamen possidere malstis, quàm
solam alterutram: ne aut claudius for-
mari Pluto videatur, aut Polyphemus
monoculus, sed Hercules ille heroicus,
qui partim apud superos, partim
apud inferos refulgeat.

D I X I.

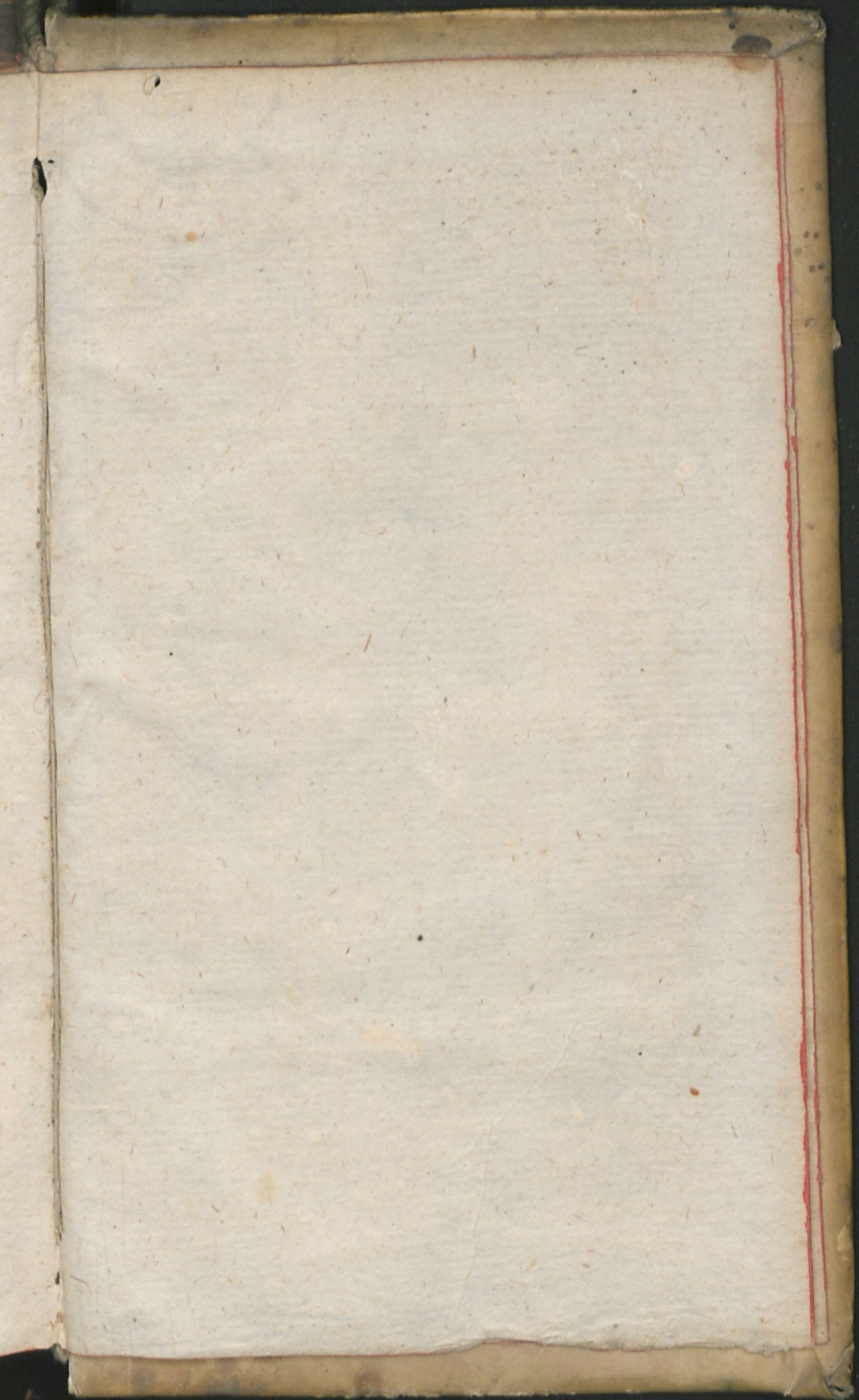

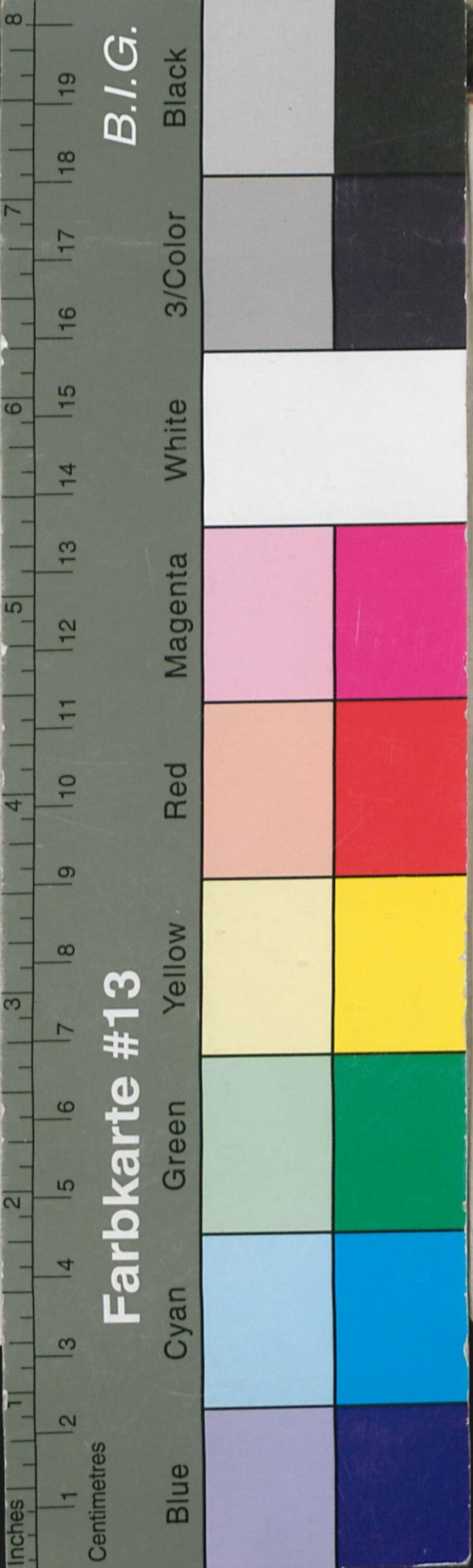
84 2 177417

X 2208462

DM

B.I.G.

Farbkarte #13

43

Orationes duæ

In quibus disceptatur

DE

VITÆ ACTIVÆ ET CONTEMPLA- tivæ præstantia

prior

I O H A N N I S I D E N I I
Brandenburgensis Marchici pro
vita activa

posterior

M A T T H I A E G V R T L E R I
Novoforensis Silesij pro vita con-
templativa

*Habita Francofurti Marchionum in
Collegio privato*

M. CALEBI TRYGOPHORI,
professoris Logici

Typis Friderici Hartmanni

Bibliopolæ

[Francofurti]

ANNO M. D. XCVII.